

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการไหลบ่าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งผู้เรียนในปัจจุบันได้เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนานาชาติเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ทำให้คนรุ่นใหม่ห่างจากการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมไทยส่งผลให้มีความสนใจในประเพณีไทยลดลง โดย UNESCO ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และนโยบาย Soft Power ของไทยก็มุ่งเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จึงควรส่งเสริมการเห็นคุณค่าให้กับเยาวชนและมีความต้องการในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไทยสืบต่อไป จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่างานศิลปะและประเพณีมีความเชื่อมโยงกัน โดยศิลปะเป็นวิชาที่ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ เรียนรู้จากลงมือปฏิบัติ และสามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียนต่อยอดเป็นการเห็นคุณค่าได้ ซึ่งช่วงวัยที่เหมาะสมในการเรียนรู้ คือ ช่วงวัยประถมศึกษาที่สามารถเข้าใจองค์ความรู้ที่ซับซ้อน บทความวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัย คือ การศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่า คุณค่าของศิลปะ รูปแบบกิจกรรมและรูปแบบสื่อกิจกรรมประเพณีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายของระดับการเห็นคุณค่า โดยแต่ละระดับต้องใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมและต่อเนื่อง 2) เนื้อหาประเพณีไทยที่เข้าใจง่ายเหมาะกับวัย 3) รูปแบบกิจกรรมศิลปะที่ทำร่วมกับผู้อื่นและครอบครัวได้ 4) สื่อและวัสดุที่น่าสนใจ ทันสมัย เข้าถึงง่าย และ 5) การวัดและประเมินผล ความรู้ เจตคติ พฤติกรรม ผลงาน และความพึงพอใจ

คำสำคัญ : ประเพณี, กิจกรรมศิลปะ, นักเรียนประถมศึกษา

Art Activities to Promote the Appreciation of Thai Traditions for Elementary School Students

Chutipa Asavalertplakorn ¹

Intira Phrompan ²

Pornthep Lerttevasiri ³

Received : February 2, 2026

Revised : March 31, 2026

Accepted : April 20, 2026

¹ Master's student, Master of Art Education, Department of Art, Music, and Dance Education Faculty of Education Chulalongkorn University, E-mail: chutipa_asa@hotmail.com

² Assistant professor, Ph.D Art Education Department of Art, Music, and Dance Education Faculty of Education Chulalongkorn University, E-mail: Intira.p@chula.ac.th

³ Associate professor, Art Education Department of Art, Music, and Dance Education Faculty of Education Chulalongkorn University, E-mail: pornthep.le@chula.ac.th

Abstract

Currently, there is a significant influx of technology and foreign cultures, while increasing numbers of students are enrolling in international schools. As a result, younger generations are becoming less connected to Thai cultural roots, leading to decreased interest in traditional practices. UNESCO has emphasized the importance of safeguarding cultural heritage through the Sustainable Development Goals, while Thailand's Soft Power policy also seeks to strengthen cultural identity. Therefore, fostering awareness and appreciation among youth is essential for preserving Thai traditions.

Preliminary studies indicate a strong connection between art and tradition. Art education encourages imagination, hands-on learning, and a sense of pride, which can help cultivate appreciation of cultural values. Primary school students are at an appropriate developmental stage to understand such concepts.

This study aims to explore guidelines for organizing art activities that promote appreciation of Thai traditions among primary school students. The research methodology involves analyzing student development, approaches to value cultivation, the significance of art, and activity formats and media from both domestic and international contexts.

The findings suggest five key components: (1) clearly defined appreciation levels with continuous development, (2) simple and age-appropriate traditional content, (3) collaborative art activities involving peers and families, (4) engaging, modern, and accessible materials, and (5) comprehensive evaluation of knowledge, attitudes, behaviors, student work, and satisfaction.

Keywords: tradition, art activities, primary school students

ประเพณีไทย คือ สิ่งที่มีมรดกปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี (สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2554) ซึ่งกิจกรรมของประเพณีไทยส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับงานหัตถศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นการพับ การแกะสลัก การวาด เป็นต้น โดยองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เห็นถึงความสำคัญในการปกป้องคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ และได้มีการกำหนดเป็นเป้าหมายย่อยในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs (Sustainable Development Goals) ซึ่งในประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แล้วถึง 5 อย่าง คือ โขน (ปี 2561) นวดไทย (ปี 2562) โนรา (ปี 2564) สงกรานต์ (ปี 2566) และ ต้มยำกุ้ง (2567) (กระทรวงการต่างประเทศ, 2567) จึงควรสนับสนุนให้คนในชาติร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีไทยต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่สนใจประเพณีไทยลดลงจากการไหลบ่าทั้งสื่อเทคโนโลยีและวัฒนธรรมต่างชาติที่น่าสนใจมากกว่า ทำให้อาจเกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ไทยไปได้ ในการสร้างความรู้สึกที่ต้องการอนุรักษ์ ควรเริ่มจากการสร้างการเห็นคุณค่าเนื่องจากเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกมานำไปสู่ความรู้สึกอื่น เช่น ผูกพัน ยกย่อง ห่วงแหน และพัฒนาเป็นความรู้สึกและพฤติกรรมที่ต้องการอนุรักษ์ประเพณีไทย (ปุนณรัตน์ พิชญ์ไพฑูรย์, 2561) และทฤษฎีเจตคติของแครทโวล บลูม และมาเซีย ได้แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น คือ 1) รับรู้ 2) ตอบสนอง 3) เห็นคุณค่า 4) จัดระบบ 5) สร้างนิสัย (ทิตานา เขมมณี, 2566) จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่างานศิลปะและประเพณีมีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากในอดีตงานประเพณีเป็นงานที่มีความสำคัญผู้คนจึงได้คิดค้นการประดิษฐ์ตกแต่งเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจให้งานประเพณีนั้น ๆ มีความสวยงามสมบูรณ์มากที่สุดและกลายเป็นมรดกสืบทอดมายังปัจจุบัน (วัฒนะ จุฑะวิภาต, 2552) ซึ่งศิลปะเป็นวิชาที่ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มเกิดเป็นประสบการณ์ตรง รวมถึงสามารถสร้างอารมณ์ ความผูกพัน ไปจนถึงความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียนและต่อยอดเป็นการเห็นคุณค่าได้ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมช่วยให้เด็กเชื่อมโยงกับประเพณีและพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (ธิดี พงษ์อุดม, 2567; ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้, 2561; Sato, C., & Kitagawa, Y., 2022) โดยการสอนศิลปวัฒนธรรมสามารถเริ่มได้ตั้งแต่อายุ 10 ปีเป็นต้นไปหรือช่วงประถมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรแกนกลางของไทย ซึ่งเป็นช่วงวัยเหมาะสมที่มีความสนใจลงสิ่งใหม่ ๆ มีพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมที่เหมาะสม สามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างสิ่งรอบตัวได้ (ภิมลพรรณ อุ่นแก้ว, 2563) งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาถึงแนวทางการออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่า

ประเพณีไทย โดยเน้นไปที่กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมสามารถเข้าใจองค์ความรู้ที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงเนื้อหาได้ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจ เกิดการเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ประเพณีไทยต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวทางการออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยในบทความนี้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์สังเคราะห์ โดยแบ่งกระบวนการดำเนินงานออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นที่ 1 : การศึกษาเอกสารข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ 1) พัฒนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่า 3) คุณค่าของศิลปะ 4) การสร้างความซาบซึ้ง 5) ความเกี่ยวข้องระหว่างงานศิลปะและงานประเพณี

ขั้นที่ 2 : เก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) รูปแบบกิจกรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และ 2) รูปแบบสื่อกิจกรรมประเพณีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและแนวทางการวัดและประเมินผลการเห็นคุณค่า โดยตีพิมพ์ไม่เกิน 10 ปี

ขั้นที่ 3 : การสังเคราะห์ข้อมูลเป็นองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาเป็นโมเดลแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ระยะเวลา 2) เนื้อหา 3) รูปแบบกิจกรรม 4) รูปแบบสื่อ และ 5) การประเมินผล

ขั้นที่ 4 : สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการทบทวนวรรณกรรม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย และกิจกรรมประเพณีทั้งในและต่างประเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวม 20 ผลงาน

พัฒนาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งร่างกาย สังคม สติปัญญา ภาษา และความสนใจ โดยช่วงวัยที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ประเพณีไทย คือ ช่วงอายุ 9-12 ปี หรือชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากมีพัฒนาการ สติปัญญาที่สูงขึ้น มีจินตนาการที่กว้างไกลขึ้น เปรียบเทียบเข้าใจความสัมพันธ์และแตกต่างของ สิ่งรอบตัว มีทักษะการแก้ปัญหา รวมถึงมีพัฒนาการเรื่องศีลธรรม-จริยธรรม ความรับผิดชอบ ในด้านอารมณ์ สามารถควบคุมและเรียนรู้การแสดงออกทางอารมณ์ที่สังคมยอมรับ ใส่ใจ ความรู้สึกตนเองและพยายามเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีความกังวล ความเครียด ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มและกังวลกับการแข่งขันด้านการเรียนกับเพื่อนร่วมชั้น ในด้าน สังคม มีการแบ่งกลุ่มตามเพศอย่างชัดเจน เลือกทำกิจกรรมตามความเหมาะสมกับเพศของตน แต่ก็สามารถทำงานร่วมกับเพศตรงข้ามได้ ในพัฒนาการด้านภาษา สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ได้ดี ใช้เวลาในการเรียนรู้ได้นานขึ้น และในด้านความสนใจของเด็ก มีงานอดิเรก สนใจการวาดรูป ถ่ายภาพ งานฝีมือ อ่านสารคดี เรื่องสั้น การ์ตูน นิตยสาร สนใจดาราศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ เรื่องลึกลับ (ภิมลพรรณ อุ่นแก้ว, 2563)

แนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่า

การเห็นคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความซาบซึ้ง (appreciation) ซึ่งเป็น ประสบการณ์ทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลสำนึกถึงคุณค่า นำไปสู่ความผูกพันทางจิตใจ เกิด ความเห็นอกเห็นใจ นอกจากนี้การมีประสบการณ์อารมณ์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอารมณ์ สำหรับเด็ก ช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและนำไปสู่ความซาบซึ้งได้ โดย ทฤษฎีเจตคติ ของแครทโวล บลูม และมาเซีย ได้แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น คือ 1) รับรู้ 2) ตอบสนอง 3) เห็นคุณค่า 4) จัดระบบ 5) สร้างนิสัย (ทิตินา เขมมณี, 2566) สามารถแยก รายละเอียดได้ ดังนี้

คุณค่าของผลงานศิลปะ

คุณค่าของศิลปะสามารถแบ่งได้เป็น 2 คุณค่า (ธนพร สายวงศ์ปัญญา, 2565) ดังนี้

1) คุณค่าทางความงาม (aesthetic value) เป็นการพิจารณาในเรื่องของความประณีต ความละเอียด มีระเบียบ น่าทึ่ง มีไหวพริบ ประหลาด แปลกหูแปลกตา และเป็นสิ่งที่มีคุณงาม ความดี

2) คุณค่าทางเรื่องราว (content value) เป็นการแสดงลักษณะบ่งบอกถึงความหมาย เรื่องราวความเกี่ยวข้องและจุดประสงค์แฝงอยู่ในผลงาน สามารถบอกเนื้อหาสาระสำคัญได้ ซึ่งคุณค่าทางเรื่องราวสามารถแบ่งได้หลากหลายด้าน คือ 1) คุณค่าเรื่องประวัติศาสตร์ 2) คุณค่า

ตาราง 1

ทฤษฎีเจตคติ

1.รับรู้	รู้ตัว						แสดงการเปิดรับต่อสิ่งเร้าหรือข้อมูล เช่น ตั้งใจฟัง สังเกต รับข้อมูล
	เต็มใจรับรู้						
	ควบคุมการรับรู้						
2.ตอบ สนอง ต่อค่า นิยม	ยินยอมตอบสนอง	ความสนใจ					มีส่วนร่วมต่อสิ่งเร้า อย่างเต็มใจ เช่น พูดคุย ทำกิจกรรม
	เต็มใจตอบสนอง						
	พึงพอใจในการตอบ สนอง						
3.เห็น คุณค่า	ยอมรับในคุณค่านั้น						เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของ สิ่งที่เรียนรู้พัฒนาเป็นความเชื่อ ทัศนคติที่ดี มีแนวโน้มนำไปปฏิบัติ
	ชื่นชอบในคุณค่า						
	ผูกพันในคุณค่า						
4.จัด ระบบ ค่านิยม	การสร้างมโนภาพ ของคุณค่า						จัดระบบและลำดับความสำคัญของ ค่านิยม เปรียบเทียบ ปรับปรุง และ บูรณาการให้สอดคล้องกับความคิด ของตนเอง
	การจัดระบบคุณค่า						
5.สร้าง นิสัย	มีหลักยึดใน การตัดสินใจ						ยึดถือค่านิยมจนกลายเป็นส่วนหนึ่ง ของบุคลิกภาพ และแสดงออกเป็น พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ
	ปฏิบัติจนเป็นนิสัย						

หมายเหตุ. จาก ระดับชั้นความสามารถของบลูม (Bloom's Taxonomy), โดย ทิศนา ขัมมณี, 2566, อ้างถึงใน วรวิทย์ จันทร์สุวรรณ, 2568, SCIRNUTP (https://sci.rmutp.ac.th/woravith/?page_id=11322#)

เรื่องความเชื่อ 3) คุณค่าเรื่องศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี 4) คุณค่าเรื่องการเมือง การปกครอง
5) คุณค่าเรื่องชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ 6) คุณค่าเรื่องธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม 7) คุณค่าเรื่องวรรณคดี นิทานพื้นบ้าน สำนวน คำพังเพย สุภาษิต 8) คุณค่าเรื่อง
ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คุณค่าของศิลปะแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) คุณค่าด้านความรู้สึก ความรู้สึกที่เกิดจากงานศิลปะเป็นตัวกระตุ้นความเชื่อและ
ความงาม

2) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย เป็นสิ่งใช้สอยและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

3) คุณค่าด้านการสร้างสรรค์ เป็นการสร้างสิ่งที่ไม่มีให้เกิดขึ้นทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม

4) คุณค่าด้านเนื้อหา เป็นสิ่งที่ศิลปินต้องการสื่อออกมา

5) คุณค่าด้านรูปทรง คือ มีการใช้ทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่ลงตัว ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้เน้นเนื้อหาคุณค่าทางความงามของงานศิลปะ และคุณค่าทางเรื่องราวในด้าน คุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

การสร้างความซาบซึ้ง

ปทุมรัตน์ พิษณุไพบูลย์ (2561) ได้เสนอทฤษฎีการสร้างความซาบซึ้ง (appreciation forming theory) คือ การให้บุคคลเกิดประสบการณ์ทางอารมณ์จากการเข้าใจถึงความสำคัญ เห็นถึงประโยชน์ของคุณค่าของสิ่งนั้นและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงที่เคยได้รับซึ่งวิธีการประกอบด้วย

1) กำหนดตัวคุณค่าเป้าหมาย หมายถึง สิ่งที่ต้องการทำให้เกิดคุณค่า สิ่งเป็นรูปธรรม ได้แก่ ประเทศชาติ พระมหากษัตริย์ บิดา มารดา พี่น้อง เพื่อน หน่วยงาน สิ่งเป็นนามธรรม ได้แก่ ความ เสียสละ ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ เวลา

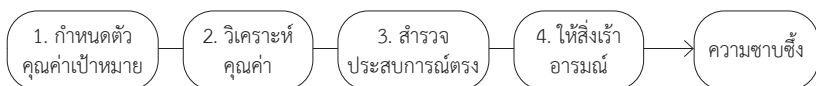
2) วิเคราะห์คุณค่า หมายถึง การพิจารณาใคร่ครวญ ความสำคัญของคุณค่าเป้าหมาย

3) สสำรวจประสบการณ์ตรง หมายถึง การค้นหาประสบการณ์ตรงที่บุคคลเคยได้รับเกี่ยวกับ คุณค่าเป้าหมาย เช่น ประสบการณ์เกี่ยวกับคุณค่าเวลาเกิดขึ้นเมื่อเหลือเวลาไม่มากนัก หาก ต้องทำสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตของตน

4) ให้สิ่งเร้าอารมณ์ หมายถึง สิ่งเร้าที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นอารมณ์เพื่อสร้างความซาบซึ้ง สิ่งกระตุ้นนี้ควรมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าเป้าหมาย สิ่งกระตุ้นที่ดีคือวัตถุศิลป์

ภาพ 1

รูปแบบการสร้างความซาบซึ้ง

หมายเหตุ. จาก จิตวิทยาศิลปะ : สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์, โดย ปทุมรัตน์ พิษณุไพบูลย์, 2555, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวัดและประเมินผลการเห็นคุณค่า

จิตพิสัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน ญัตติภรณ์ หลาวทอง (2550) ได้นำเสนอระดับการเห็นคุณค่า ได้แก่ การรับรู้คุณค่า การชื่นชอบคุณค่า และการยอมรับคุณค่า

ซึ่งการวัดและประเมินด้านจิตพิสัยสามารถดำเนินการได้ 5 วิธี ดังนี้

1. **การรายงานตนเอง (self-report)** เป็นการให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของตนเองต่อสิ่งเร้าผ่านแบบสอบถามหรือมาตรวัดต่าง ๆ ทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด เหมาะสำหรับประเมินเจตคติและความรู้สึกภายในโดยตรง

2. **การสังเกตพฤติกรรม (observation)** เป็นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของผู้เรียนอย่างมีระบบ โดยใช้แบบบันทึกหรือมาตราประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมตามสภาพจริง

3. **การตรวจสอบร่องรอยพฤติกรรม (obtrusive)** เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางอ้อมจากหลักฐานหรือร่องรอยที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ทรัพยากร การเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสะท้อนแนวโน้มพฤติกรรมของผู้เรียน

4. **การสัมภาษณ์ (interview)** เป็นการเก็บข้อมูลผ่านการสนทนา อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้สึก

5. **เทคนิคการจินตนาการ (projective techniques)** เป็นการใช้สถานการณ์หรือสิ่งเร้ากระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดหรือความรู้สึกออกมา เช่น การเล่าเรื่อง การเติมประโยค หรือการตีความภาพ เพื่อสะท้อนค่านิยมภายใน

ความเกี่ยวข้องระหว่างงานศิลปะและงานประเพณี

ประเพณีและงานศิลปะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยศิลปะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมให้ประเพณีมีความงดงามและสมบูรณ์ ทั้งในด้านการตกแต่งสถานที่ เครื่องใช้ในพิธี อาหาร และเครื่องแต่งกาย เช่น ประเพณีแต่งงานที่มีการประดับตกแต่งและเตรียมสิ่งของอย่างประณีต รวมถึงประเพณีลอยกระทงที่มีการประดิษฐ์กระทงซึ่งสะท้อนถึงศิลปะงานฝีมือ ศิลปะที่ปรากฏในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นศิลปะพื้นบ้าน (Folk art) ซึ่งเกิดจากวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยมีทั้งการสร้างเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน สนองความต้องการของสังคม และเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ศิลปะพื้นบ้านจึงพัฒนาจากการใช้สอยไปสู่ความงดงามทางจิตใจ และมีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละพื้นที่ งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสามารถจำแนกได้หลายประเภท เช่น งานดิน งานไม้ งานดอกไม้ใบตอง เครื่องโลหะ งานทอ งานจักสาน การแกะสลัก ภาพเขียน สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และงานกระดาษ

ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนในงานประเพณีต่าง ๆ (ประชิด สกณะพัฒน์, 2546; โสภณ ศุภวิริยากร, 2560)

รูปแบบกิจกรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ศึกษาในรูปแบบกิจกรรมและสื่อกิจกรรมทั้งทางภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมดจำนวน 20 ผลงาน โดยรูปแบบกิจกรรมได้เปรียบเทียบกับวิธีการจัดกิจกรรมกับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ คือ ด้านทักษะ ด้านความรู้ และด้านการเห็นคุณค่า

ตาราง 2

ตัวอย่างกิจกรรมประเพณีที่จัดขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ

	ประเพณี	ชื่องาน	สถานที่จัดงาน	กิจกรรมภายในงาน (ทักษะ)	ความรู้ (พุทธิพิสัย)	การเห็นคุณค่า		
						พฤติกรรมผู้เข้าร่วม	พฤติกรรมคนค้า	คุณค่าศิลปะ
ประเพณีไทยโบราณ	สงกรานต์	เทศกาลวันน้ำ วิถีไทย Water Festival	- วัด เช่น วัดโพธิ์ วัดสุทัศน์ วัดสระเกศ - ย่าน เช่น ท่าพระนคร ท่าสุทธาม (ICON SIAM) - จังหวัดอื่น ๆ	กิจกรรมศิลปะ - workshop ประเพณี (ทำพานบายศรี ร้อย ลูกปัด) กิจกรรมอื่น ๆ - กองดุริยางค์ - ประกวดนางสงกรานต์	- เรียนรู้วัฒนธรรมเดิม เช่น การสรงน้ำพระ แห่งของไทย - วัฒนธรรมคนไทยเดิม - กิจกรรมงานศิลปะไทย	- เกิดความสนุก จากกิจกรรมนี้ - ได้เข้าร่วม ประเพณีแบบ ไทยเดิม - เกิดความภาค ภูมิใจจากการ ประกวด	- ระดับครอบครัว (พี่พ่อแม่) - สำหรับนักท่องเที่ยว - ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่า เนื่องจากจัดงาน ในหมู่ญาติ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
	ลอยกระทง	งานประเพณี ที่สืบเนื่องกันมา	เทศบาลเมืองเชียงใหม่ ช่วงประเพณีกระทง ทำน้ำ-วัดในท้องถิ่น	กิจกรรมศิลปะ - การประกวดต่าง ๆ เช่น โคมลอยล้านนา, ประดิษฐ์กระทงล้านนา และการประกวด กิจกรรมอื่น ๆ - การแสดงแสงสีเสียง - การแสดงศิลปวัฒนธรรม - อยุธยาหลาย	- รับชมการแสดงไทยเดิม - เรียนรู้การแต่งชุดไทย - สร้างสรรค์และประกวดผลงานศิลปะ	- เกิดความตื่นตัว จากงานแสงสี และขบวนแห่ - เกิดความภาค ภูมิใจจากการ ประกวด	- ระดับครอบครัว (พี่พ่อแม่) - สำหรับนักท่องเที่ยว - ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่า เนื่องจากจัดงาน ในหมู่ญาติ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ความเจริญ ก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
	ลอยกระทง คลองเอื้องาง			กิจกรรมศิลปะ - workshop พวงมาลัย ไปการประกวดกระทง - กล้วยไม้พวงมาลัยในวัด ของวัดเอื้องาง - กระทงลอยฟ้า กิจกรรมอื่น ๆ - พายเรือ - แข่งเรือ - แสดงศิลปวัฒนธรรม - อยุธยาจริง	- สร้างสรรค์ผลงาน - รับชมการแสดงไทยเดิม	- เกิดความสนุก ตื่นตาจาก เทคโนโลยี	- ระดับครอบครัว (พี่พ่อแม่) - สำหรับนักท่องเที่ยว - ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่า เนื่องจากจัดงาน ในหมู่ญาติ)	- ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ความเจริญ ก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
	กิจกรรมลอย กระทง "Good manner be La-or"	รร.สาธิตเออ อุทิศ		กิจกรรมศิลปะ - ประดิษฐ์กระทง กิจกรรมอื่น ๆ - แต่งชุดไทย ชมนิทรรศการ ประวัติวัฒนธรรม ประเพณีลอยกระทง	เรียนรู้การประดิษฐ์กระทง เพื่อร่วมประกวด ร่วมสร้าง เกียรติและคุณครู สืบสาน วัฒนธรรมไทย ประเพณีโดย นิทรรศการประวัติวัฒนธรรม ประเพณีลอยกระทง	- ให้เข้าร่วมงาน แต่งชุดไทยและ ร่วมกิจกรรม - เกิดความภาค ภูมิใจจากการ ประกวด	- ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่า เนื่องจากจัดงาน ในหมู่ญาติ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
ประเพณีไทยสมัยใหม่	กิจกรรมลอย กระทง La-or-Market "ลอยกระทง สู่ชีวิต เออ อุทิศร่วม สืบสาน"	รร.เอออุทิศ สุพรรณบุรี		กิจกรรมศิลปะ - ชมนิทรรศการลอยกระทง จากผลงานนักเรียน กิจกรรมอื่น ๆ - นักเขียน ครู ผู้ปกครอง ร่วม กิจกรรมแต่งชุดไทย	ได้รู้ความรู้อันประกอบ วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรม, คำศัพท์ใน วัฒนธรรมไทย, ประวัติโดย คร่าวของวัฒนธรรมไทย	- มีนิทรรศการ เขียน นิทรรศการ ให้ ความร่วมมือใน การแต่งชุดไทย	- ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่า เนื่องจากจัดงาน ในหมู่ญาติ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

	ประเพณี	ชื่องาน	สถานที่จัดงาน	กิจกรรมภายในงาน (ทักษะ)	ความรู้ (พุทธิพิสัย)	การเห็นคุณค่า		
						พฤติกรรมผู้เข้าร่วม	ทฤษฎีเจตคติ	คุณค่าศิลปะ
ประเพณีไทยในต่างประเทศ	สงกรานต์	Thailand day	ศูนย์วัฒนธรรมไทยแห่งรัฐนิวยอร์ก	กิจกรรมศิลปะ - ประกวดเขียนความและวาดภาพวันละวันของอัน กิจกรรมอื่น ๆ - สรงน้ำพระ รดน้ำคั่วหัว - การละเล่นไทย นาฏศิลป์ไทย - สาธิตการทำขนมไทย	- เรียนรู้วัฒนธรรมเดิม เช่น การสรงน้ำพระ แต่งชุดไทย - ชมการแสดงไทยเดิม - สร้างสรรค์และประกวดศิลปะ	- ร่วมแสดง, ร่วมงาน ประกวด - เกิดความภาคภูมิใจจากการประกวด	- ระดับตอบสนอง (พึงพอใจ) สำหรับนักท่องเที่ยว - ระดับเห็นคุณค่า (ผูกพันในคุณค่าเนื่องจากการจัดงานไม่หยุด)	- ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
ประเพณีต่างประเทศ	Gion Matsuri ญี่ปุ่น	Let's Go with Childrent!	kyoto, tensiji (2022)	รวมสถานที่ท่องเที่ยวในวันเทศกาลที่สามารถพาลูกไปได้ กิจกรรมศิลปะ - กิจกรรมพับกระดาษที่วัดพันซังจิ	นำเรื่องราวเทศกาลลงในรูปแบบเข้าใจง่ายผ่านภาพประกอบ	การถ่ายทอดสุนทรียภาพวัฒนธรรม ศิลปะจากแม่สู่ลูก รุ่นสู่รุ่น	ระดับสร้างนิสัย (ปฏิบัติเป็นนิสัย)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
ประเพณีต่างประเทศ	kodomo no hi ญี่ปุ่น	Kodomo no Hi 2025 Children's Day Festival	ศูนย์วัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งวอชิงตัน	กิจกรรมศิลปะ ประดิษฐ์คอปเปอร์โมบาย, ซูโมกระดาษ, ประดิษฐ์กระเป๋ากะดาษ, ประดิษฐ์ปลาคาร์พ กิจกรรมอื่น ๆ สาธิตกีฬาริปปุ่น, แสดงระบำ, เฝ้านิทาน kamishibai, สาธิตของเล่นกลไกญี่ปุ่น, เกมโกะ	- ได้รับความรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่น - สร้างสรรค์ผลงาน	สิ่งของที่ทำสามารถนำไปใช้งานได้ เช่น การรวมกลุ่มกระดาษ	ระดับการเห็นคุณค่า (ชื่นชอบในคุณค่า)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกันสิ่งต่าง ๆ

จากตารางพบว่า ประเพณีไทย แบ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมได้เป็น 2 รูปแบบ คือ เพื่อการท่องเที่ยว และ เพื่อการศึกษา โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยวจะเน้นไปในทางสร้างความสนุกสนาน เช่น การท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ การจัดการแสดง ศิลปวัฒนธรรม การประกวด ไปจนถึงกิจกรรมศิลปะระยะสั้น ส่วนรูปแบบการศึกษาพบว่า จะมีการสร้างความร่วมมือภายในโรงเรียนและคนในชุมชน ทั้งการจัดนิทรรศการผลงานจากผลงานนักเรียน การประกวดกระทง ประกวดชุดไทย เกิดเป็นความภาคภูมิใจในตนเอง รวมถึงผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้สร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

ในการเปรียบเทียบทั้ง 2 รูปแบบมีความเหมือนและแตกต่างกัน คือ รูปแบบกิจกรรมหลักที่สำคัญ เช่น การลอยกระทง การสรงน้ำ ส่วนรูปแบบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น งานประดิษฐ์ต่าง ๆ มักเกิดขึ้นกับสถานศึกษา โดยรูปแบบแรกสามารถดึงดูดใจได้ดีมากกว่า เพราะมีความน่าสนใจ สนุกสนาน แต่รูปแบบกิจกรรมที่ 2 ที่นักเรียนได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมและเกิดความภาคภูมิใจสามารถสร้างการเห็นคุณค่าได้ดีกว่า

จากการศึกษาทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ เกิดขึ้นภายในประเทศกับเกิดขึ้นในต่างประเทศ โดยกิจกรรมทั้ง 2 รูปแบบมีความน่าสนใจในการประยุกต์เป็นแนวทาง คือ การให้ผู้เข้าร่วมได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ชมการสาธิตและทดลองทำจริง โดยรูปแบบกิจกรรมศิลปะสามารถนำกลับไปที่บ้านและบางชิ้นสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้รูปแบบแรกยังมีวิธีการต่อยอดอย่างยั่งยืน คือ การให้คุณแม่พาลูกไปร่วมงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ได้ทำกิจกรรม

ร่วมกัน ซึ่งสามารถถ่ายทอดสุนทรียภาพจากแม่สู่ลูกได้ตลอดเวลา สร้างเป็นลักษณะนิสัยซึ่งเป็นขั้นตอนการเห็นคุณค่าระดับสูงสุด

จากการศึกษา พบว่ารูปแบบแนวทางการออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจและยั่งยืนควร ออกแบบกิจกรรมที่สามารถดึงดูดใจ สร้างความภาคภูมิใจและสร้างความร่วมมือจากใน ครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวได้ถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

รูปแบบสื่อกิจกรรมประเพณีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ตาราง 3

ตัวอย่างสื่อสำหรับจัดกิจกรรมประเพณีทั้งในประเทศและต่างประเทศ

	ชื่อ	ช่วงวัย	ประเภทสื่อ	ช่องทาง	กิจกรรม	การเห็นคุณค่า	
						ทรัพยากรบุคคล	คุณค่าศิลปะ
ในประเทศ	ชอนทานแสนสนุก 12 ประเพณีไทย 	ประถม	หนังสือ	Namneebooks	เกมชอนทานและคำอธิบาย	ระดับตอนสอง (เพิ่งเจอ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
	लगरान्त 		สื่อสิ่งพิมพ์, PPT	twinkl	ระบายสีภาพ/การ์ด, สื่อการสอน ประเพณีलगरान्त, บัตรคำศัพท์, เกม	ระดับการเห็นคุณค่า (ขึ้นชอนใบคุณค่า)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
	all about Thailand 2016 	8-12 ปี	หนังสือ	Tuttle Elaine Russell (Author), Patcharee Meesukhon (Illustrator), Vinit Yeemsa (Illustrator)	เนื้อหาวางเรียงสิ่งประดิษฐ์ เกม	ระดับการเห็นคุณค่า (ขึ้นชอนใบคุณค่า)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ชีวิตประจำวันของคน ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ - ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ต่างประเทศ	kodomo no hi 		สื่อสิ่งพิมพ์, PPT	twinkl	ระบายสี, พักกระดาษ, เกม, สื่อให้ความรู้	ระดับตอนสอง (เพิ่งเจอ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
	The Culture and Crafts of Japan (Cultural Crafts) 2015 	ประถม 9-11	หนังสือ	Miriam Coleman ผู้เขียน	รวมงานประดิษฐ์ของญี่ปุ่นทั้ง สถาปัตย์ เสื้อผ้า งานหัตถกรรม และอื่น ๆ โดยสอนแบบเป็น ขั้นตอน	ระดับตอนสอง (เพิ่งเจอ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
	Japanese cultural booklets 		หนังสือ ebook	Japan cultural center	มีทั้งหมด 7 กิจกรรม 1.spring book 2. summer book 3. autumn book 4. winter book 5.Activity pack 6.Sushi sugoroku sheet 7.Manga Fukuwarai sheet	ระดับตอนสอง (เพิ่งเจอ)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ชีวิตประจำวันของคน ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ - ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

	ชื่อ	ช่วงวัย	ประเภทสื่อ	ช่องทาง	กิจกรรม	การเห็นคุณค่า	
						ทฤษฎีเจตคติ	คุณค่าศิลปะ
ต่างประเทศ	all about vietnam 2022 	วัยรุ่น	หนังสือ	Tuttle	เรื่องราว เพลง สิ่งประดิษฐ์ เกม	ระดับเห็นการเห็นคุณค่า (เห็นชอบในคุณค่า)	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ - ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากตาราง สื่อสำหรับกิจกรรมประเพณี โดยที่เน้นไปในกลุ่มของระดับชั้นประถมทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า สื่อส่วนมากเป็นรูปแบบหนังสือทั้งรูปเล่มและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์อย่างง่าย โดยรูปแบบหนังสือจะรวบรวมเนื้อหาที่น่าสนใจของแต่ละประเทศ ซึ่งประเพณีไทยจะเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือ และมีการสอดแทรกกิจกรรมศิลปะ งานประดิษฐ์ร่วมด้วย เช่น ภาพวาดระบายสี ปับกระดาษ เป็นต้น ส่วนรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์อย่างง่ายจะอยู่ในรูปแบบของการพิมพ์กระดาษเป็นแบบฝึกหัดระบายสี กิจกรรมที่สามารถตัด แปะ ประกอบขึ้นได้ หรือบางสื่อเป็นรูปแบบเกมกระดาษอย่างง่ายร่วมด้วย เพื่อให้ง่ายต่อการเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมไทยที่สามารถพิมพ์เองที่บ้านได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 4

วิเคราะห์งานวิจัยการสอนส่งเสริมการเห็นคุณค่าในประเพณี

	ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	กระบวนการสอน	สถานที่สอน	สื่อการสอน	ผลการทำกิจกรรม	การเห็นคุณค่า			การวัดและประเมินผล
							ทฤษฎีการสร้างความจริง	ทฤษฎีเจตคติ	คุณค่าศิลปะ	
ในประเทศ	เรื่องที่ 1 สัตว์ พืชฯ (2567)	เยาวชน 15-25 ปี	ผู้วิจัยเป็นผู้สอน 1 ชม./ กิจกรรม เป็นเวลา 2 วัน วันละ 3 กิจกรรม 1. ดัดคำถาม 2. อธิบายและสร้างแรงจูงใจ 3. ลงมือปฏิบัติ 4. แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 5. สรุปและสรุปเรื่องราวคุณค่าของชิ้นงาน	ในห้องเรียน	วัสดุและอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวย	- ผลการเห็นคุณค่าสูงขึ้น - เกิดความภาคภูมิใจ ทราบนहन และต้องการอนุรักษ์	/	ระดับเห็นคุณค่า	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ	แบบสัมภาษณ์, แบบวัดเครื่องมือการเห็นคุณค่า, แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
	เรื่องที่ 2 ผู้ถูกถูฉ้อฉล (2561)	18-25 ปี	วิทยากรนำชม และผู้วิจัยสอนศิลปะ เป็นเวลา 1 วัน 1. เรียนรู้เจตคติในใจจริง เช่น เกม บทบาทสมมติ ต่อเนื่องด้วยเพื่อซึมซับความงาม 2. เรียนรู้จากสถานที่จริง และถ่ายภาพศิลปะที่ประทับใจ 3. ออกแบบลายจากภาพถ่าย	นอกห้องเรียน - เจดีย์ - วัดป่าสัก - พิพิธภัณฑ์	1. คู่มือ 2. วัสดุ 3. กระดาษ เช่น กระดาษสีอะคริลิก ลูกปัด	- ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าศิลปะด้านนาฏศิลป์ในระดับมาก (3.96) - ระดับความรู้เกี่ยวกับศิลปะด้านนาฏศิลป์ในระดับมาก - ธรรมชาติเชิงบวกต่อกิจกรรมศิลปะ	/	ระดับเห็นคุณค่า (เห็นชอบในคุณค่า)	- วัฒนธรรม (มาก) - ศิลปะ - ธรรมชาติ - ความรู้สึก - ด้านเนื้อหา - สร้างสรรค์ (น้อยสุด)	1) ด้านพฤติกรรม: ตอบคำถามและเล่นเกมในคู่มือการเรียนรู้ที่สนุกเป็นกิจกรรม 2) ด้านจิตตคติ: แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าต่อศิลปะ 5 ด้าน, แบบสังเกตพฤติกรรม และ การเขียนสะท้อนคิด

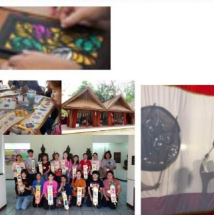
	ลำดับ	กลุ่มเป้าหมาย	กระบวนการสอน	สถานที่สอน	สื่อการสอน	ผลการทำกิจกรรม	การเห็นคุณค่า			การวัดและประเมินผล
							ทฤษฎีการสร้างความรู้ความเข้าใจ	ทฤษฎีเจตคติ	คุณค่าศิลปะ	
ใบประเภท	เรื่องที่ 3 ชัยชนากิจการ, 2564	11-14 ปี	จัดการเรียนรู้ตามยี่สิบคำ 1. เกิดจิตสำนึกในตนเองและ ถือเป็นหน้าที่ในฐานะส่วน หนึ่งของชุมชนหรือสังคม 2. ระดมความคิดแก้ปัญหา ของชุมชน 3. ร่วมกันวางแผนดำเนินการ ร่วมด้วยความตั้งใจ 5. ร่วมติดตามประเมินผล 6. ร่วมรับผลประโยชน์	วัดสว่าง อารมณ์ จังหวัด สิงห์บุรี	- เกม - หนังสือ	- ผู้เข้าร่วมมี การเรียนรู้ด้าน พฤติกรรม ร้อยละ 75 (ระดับดี) - ด้านความรู้ ความเข้าใจ ร้อยละ 65.81 (ระดับดี) - ความตระหนัก ผู้เข้าร่วมอยู่ใน ระดับมาก	/	- รับรู้ - ตอบ สนอง - จัด ระบบ คุณค่า	- ประวัติศาสตร์ - ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี - ความรู้สึก - ด้านเนื้อหา - ด้านสรีรราช	แบบประเมินระดับ การเรียนรู้ และแบบวัด ความตระหนัก
ต่างประเทศ	เรื่องที่ 4 Sarraj et al., Harrington (2016)	7-8 ปี	เรียนรู้ด้วยตนเองจากการ อ่านหนังสือภาพเกี่ยวกับ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจน ข่าวบันเทิงตามดูเรื่อง	ที่บ้าน	หนังสือ ภาพเกี่ยวกับ สังคม และ วัฒนธรรม	- จากการวัดผลด้วย การจัดกลุ่มภาพ - นักเรียนมีเมือคิด ต่อวัฒนธรรมอื่น และสามารถ เชื่อมโยงกับชีวิต ของนักเรียนได้	/	ระดับตอบ สนอง	- ความรู้สึก - ด้านเนื้อหา	1)ก่อนทดลองแบบ ทดสอบปรนัยแบบใช้ ภาพ (picture-based test) ครูอ่านคำถาม นักเรียนเลือกตอบจาก ภาพ 2)หลังทดลองการสัมภาษณ์ กับนักเรียน 9 คนและ กิจกรรมจัดกลุ่มภาพ (Picture-sorting activity) กับนักเรียน 6 คน
	เรื่องที่ 5 Judith M. Sarraj et al., (2015)	10-11 ปี	ใช้เวลา 2 สัปดาห์ 1.Introduction อธิบายคำ ศัพท์สำคัญ เช่น วัฒนธรรม คำนิยม อคติ และ การกลืน แกล้ง 2.Engagement ให้อิสระ เช่น คลิปเพลง สื่อข่าวในเมือง 3.เรียนรู้ผ่านวรรณกรรม เรื่องพหุวัฒนธรรมที่ สะท้อนชีวิตของคนต่าง วัฒนธรรม และให้เขียน เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของตน 4.สะท้อนคิด ดังคำถาม ปลายเปิด แสดงความคิดเห็น เห็นและวิเคราะห์การนำไป ใช้ในชีวิตจริง 5.ประเมินและเสริมแรง ดูความเข้าใจผ่านคำตอบ/ วาดภาพ/กิจกรรม ครู สังเกตและเสนอแนะเพื่อ เสริมพฤติกรรม/ทัศนคติ เชิงบวก	ใน ห้องเรียน	1.สื่อคลิป วิดีโอ 2.หนังสือ นิทาน The Sand- wich Swap, The People Could Fly และ The Rain- bow Tulip	- ผู้เรียนมีความ สนใจในวัฒนธรรม ต่าง ๆ มากขึ้น - สามารถแสดง ความเข้าใจและ เชื่อมโยงกับ ประสบการณ์จริง ได้ - ผู้เรียนตลอด การตัดสินใจเลือกจาก ภายนอกหรือเรื่อง ที่ไม่น่าสนใจ - มีทัศนคติปฏิเสธ การกลืนแกล้ง	/	ระดับตอบ สนอง	- ความรู้สึก - ด้านเนื้อหา	1)แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และปฏิบัติ 2) คำถามปลายเปิด ประเมินความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ และ การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 3)การวิเคราะห์ข้อแตกต่าง คุณภาพโดยเปรียบเทียบ เกี่ยวกับสังคมและคำ ตอบของผู้เรียนออกมา เป็น 4 ด้าน คือ ความ อยากรู้อยากเห็น, ความ เห็นอกเห็นใจ, การลด อคติ, การรับรู้เรื่อง การกลืนแกล้ง

จากตารางการวิเคราะห์งานวิจัยการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน
ประเพณีและวัฒนธรรม ส่วนมากพบอยู่ในช่วงวัยมัธยมศึกษา โดยสามารถแบ่งรูปแบบกิจกรรม
แบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ เน้นกิจกรรมศิลปะและเน้นการอ่านวรรณกรรม รูปแบบกิจกรรม
ศิลปะเป็นส่วนมากเป็นการลงมือปฏิบัติโดยเริ่มจากการกระตุ้นความสนใจ เช่น ตั้งคำถาม
เล่นเกม จากนั้นให้ความรู้และลงมือปฏิบัติ สื่อวัสดุจะเน้นใกล้เคียงของจริงมากที่สุด ด้านสถานที่
ส่วนมากพาไปสถานที่จริง ส่วนในด้านการอ่านวรรณกรรม รูปแบบกิจกรรมจะเป็นการอ่าน
โดยมีการกระตุ้นความสนใจร่วมด้วย เนื้อหาหนังสือเน้นด้านสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ โดยรูปแบบ
หนังสือมีทั้งเน้นภาพและเน้นตัวหนังสือ ด้านสถานที่มีทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ด้านวัดประเมิน
มีวิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิด และการประเมินผลงาน

ซึ่งสามารถสะท้อนทั้งความรู้ เจตคติ และการเห็นคุณค่าของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน
 จากรูปแบบกิจกรรม รูปแบบสื่อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปและสังเคราะห์
 การเห็นคุณค่าผ่านกิจกรรมศิลปะได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพ 2

ลำดับขั้นการพัฒนาการเห็นคุณค่าตามระดับจิตพิสัยโดย

ระดับการเห็นคุณค่า	ตอบสนอง เวลา: ระยะสั้น 15-30 นาที ระดับ: รับรู้ มีส่วนร่วมเบื้องต้น ทำตามง่าย Workshop/กิจกรรม	เห็นคุณค่า เวลา: ระยะกลาง 1-3 วัน ขึ้นไป ระดับ: ใช้ทักษะ วิเคราะห์ ตระหนัก คุณค่า งานประกวด	สร้างนิสัย เวลา: ระยะยาว ทำเป็นประจำ ระดับ: นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมครอบครัว
รูปแบบกิจกรรม			
งานวิจัย	แก้วรวง เกี่ยวและ กิจกรรม ศิลปะ		แผนการสอน
รูปแบบสื่อ	 กิจกรรมวาดภาพ ระบายสีอย่างง่าย	 หนังสือควาสุ หรืองานประดิษฐ์ หนังสือควารูกลบ และ วาดภาพ/งานประดิษฐ์	 บอร์ดเกม

จากภาพจะเห็นได้ว่าลำดับขั้นในการส่งเสริมการเห็นคุณค่ามี 3 ปัจจัยหลัก คือ ระยะเวลา ระดับความรู้และทักษะที่ใช้ โดยลำดับตอบสนองเป็นการเน้นที่การสร้างคามสนใจเป็นหลักจึงควรมีรูปแบบกิจกรรมที่สนุกสนาน ปฏิบัติได้ง่าย ทำเสร็จได้รวดเร็ว เช่น workshop วาดภาพ-ระบายสี กิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้เข้าร่วม ให้สนใจทำต่อในระดับที่ยากขึ้น เช่น งานประดิษฐ์ แบบฝึกหัดในชั้นเรียน และการจัดนิทรรศการ โดยลำดับการเห็นคุณค่าจะมีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ทั้งระยะเวลา

รูปแบบกิจกรรม และองค์ความรู้ที่ได้ เช่น กิจกรรมการประกวด และการท่องเที่ยวในสถานที่จริงและปฏิบัติงานการวัดจริงโดยผู้นำชมที่มีองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้มีองค์ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและเริ่มเห็นคุณค่า ต้องการอนุรักษ์ต่อไป และลำดับขั้นสุดท้าย คือ การสร้างนิสัย กิจกรรมนี้จำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานและต่อเนื่อง เพื่อการสั่งสมความรู้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมา โดยกิจกรรมนี้ควรเป็นกิจกรรมและใช้สื่อที่เชื่อมโยงเข้ากับชีวิตประจำวันได้ เมื่อเกิดความใกล้ชิดและทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่องจะสามารถพัฒนาให้กลายเป็นลักษณะนิสัยได้ ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยมี 4 ด้าน คือ ระยะเวลา เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม และรูปแบบสื่อ

ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมปลายควรบูรณาการทั้งสองรูปแบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการใช้สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้เคียงจริง เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในประเพณีและวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้ดังกล่าว จึงพัฒนาเป็นโมเดลแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและแจกแจงรายละเอียดได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพ 3

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ระดับการเห็นคุณค่า	ระยะเวลา	เนื้อหาประเพณี	รูปแบบกิจกรรมศิลปะ	รูปแบบสื่อ	การวัดและประเมินผล
ตอบสนอง	ระยะสั้น 15-30 นาที	ภาพรวม เป็นความสนุกเข้าใจง่าย • ชานบ้าน • การปฏิบัติตน • กิจกรรมใบประเพณี	กิจกรรมระยะสั้น เน้นความสนุกสนาน และประทับใจ • workshop ประยุกต์อย่างง่าย • แสตมป์ภาพตามสถานที่ • วาดภาพระบายสี	สื่อกระตุ้นความสนใจ เกม คลิปวิดีโอ	ด้านความรู้ • แบบทดสอบ/กิจกรรมวัดความเข้าใจ
เห็นคุณค่า	ระยะกลาง 1-3 วัน ขึ้นไป	ความสำคัญ มีการคิดวิเคราะห์ • ประวัติ • ความสำคัญ • คุณค่าของประเพณี	กิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจ • งานประดิษฐ์ที่ใช้ทักษะ • นิทรรศการผลงาน • งานประกวด การแสดง	สื่อเนื้อหา หนังสือภาพ วรรณกรรม	ด้านเจตคติ • แบบวัดการเห็นคุณค่า • แบบสอบถามความพึงพอใจ • การสะท้อนคิด
สร้างนิสัย	ระยะยาว ทำเป็นประจำ	การทบทวนเนื้อหา ใช้ยังคงมีความเข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญของประเพณี	กิจกรรมที่ทำได้เป็นประจำ • กิจกรรมร่วมครอบครัว • แสตมป์ประเพณีเพื่อครอบครัว • งานประดิษฐ์ประยุกตในชีวิตประจำวัน	สื่อกิจกรรมศิลปะ • วัสดุทั่วไป: กระดาษ สี • วัสดุท้องถิ่น: ดินปั้น • สื่อสิ่งพิมพ์	ด้านพฤติกรรม • แบบการสังเกตพฤติกรรม การมีส่วนร่วม • งานผลงาน • ผลงานศิลปะ • งานเขียนการนำเสนอ
				ผู้สอนหรือสนับสนุน • ครู • ครอบครัว	ด้านความต่อเนื่อง • แบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรม • แบบประเมินตนเอง

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ออกแบบโดยใช้การเห็นคุณค่าเป็นตัวตั้ง โดยองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมแบ่งได้เป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1.ระยะเวลา 2.เนื้อหาประเพณี 3.รูปแบบกิจกรรมศิลปะ 4.รูปแบบสื่อ และ 5.การวัดและประเมินผล โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ระยะเวลา ถือเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งในการส่งเสริมการเห็นคุณค่า เนื่องจากการเห็นคุณค่าเป็นการพัฒนาด้านเจตคติซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมจึงมีการแบ่งระยะเวลาเป็น 3 ช่วง คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

2. เนื้อหาประเพณี เป็นส่วนของการสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน

3. รูปแบบกิจกรรมศิลปะ เป็นส่วนของการลงมือทำซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างอารมณ์ผ่านการสร้างสรรค์ผลงาน

4. รูปแบบสื่อ แบ่งได้เป็น 4 ส่วนตามลำดับขั้นการสอน ขั้นแรกเป็นการกระตุ้นความสนใจ เช่น เกม คลิปวิดีโอ ขั้นสอนเป็นสื่อเนื้อหา เช่น หนังสือภาพและวรรณกรรม ขั้นปฏิบัติ เป็นสื่อวัสดุตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน โดยรูปแบบสื่อแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ วัสดุทั่วไป เช่น กระดาษ สีไม้, วัสดุท้องถิ่น เช่น ดินปั้น หนังสติ๊ก, สื่อสิ่งพิมพ์ และ ผู้ให้ความรู้

5. การวัดและประเมินผล เพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีการเห็นคุณค่าหรือไม่ โดยการเห็นคุณค่านั้นเป็นเรื่องด้านจิตใจซึ่งมีความละเอียดอ่อนและวัดผลได้ยากจึงควรมีการวัดผลที่ครอบคลุมซึ่งปรากฏได้จากความรู้และงานปฏิบัติที่แสดงถึงความเข้าใจและความตั้งใจในการเรียนรู้เชื่อมโยงเห็นด้านเจตคติและทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ได้ จึงแบ่งแบบประเมินได้เป็น 5 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ พฤติกรรม ผลงาน และความพึงพอใจ

จากภาพแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สามารถออกแบบเป็นรูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยได้ 3 กิจกรรมตามลำดับขั้นเจตคติ ดังนี้

1. ตอบสนอง เป็นลำดับขั้นในระดับความพึงพอใจ ซึ่งความพึงพอใจสามารถสร้างได้ในระยะเวลาสั้น 15-30 นาที โดยเน้นเนื้อหาที่สนุกสนาน สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น ตำนาน การปฏิบัติตนในประเพณี และกิจกรรมในประเพณีเป็นต้น และด้วยระยะเวลาที่น้อยจึงเหมาะกับกิจกรรมศิลปะที่สามารถทำเสร็จได้อย่างรวดเร็วและมีความสวยงาม เช่น Workshop งานประดิษฐ์อย่างง่าย วาดภาพระบายสี เป็นต้น

2. เห็นคุณค่า เป็นลำดับขั้นในระดับความผูกพัน จึงต้องใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้น โดยเริ่มจากระยะเวลา 1-3 วันขึ้นไป ทำให้สามารถเรียนรู้เนื้อหาที่ซับซ้อนละเอียดขึ้นได้ คือ การคิดวิเคราะห์ถึงคุณค่าของประเพณี หรือเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของประเพณี เป็นต้น รูปแบบกิจกรรมก็เช่นกัน สามารถทำกิจกรรมที่ยากขึ้นและซับซ้อนขึ้นได้แต่ควรสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียนด้วย เพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วม เช่น การทำงานประดิษฐ์กระทงแบบไทยเดิม การประกวด การจัดนิทรรศการจากผลงานของผู้เรียน เป็นต้น

3. สร้างนิสัย เป็นลำดับขั้นสูงสุดของทฤษฎีเจตคติ ต้องใช้ระยะเวลาอย่างมากและควรปฏิบัติเป็นประจำโดยผู้ปฏิบัติก็มีความเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำสิ่งนั้นและมีการเห็นคุณค่าเป็นทุนเดิม ดังนั้นการเสริมด้วยเนื้อหาอาจเป็นการทบทวนประเด็นสำคัญ ในด้านรูปแบบกิจกรรมหากไม่ได้จัดขึ้นในโรงเรียนควรเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกับครอบครัวได้ เนื่องจากครอบครัวเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด การให้ครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการทำกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีจะสามารถสร้างการเห็นคุณค่าได้อย่างยั่งยืน

โดยทั้ง 3 กิจกรรมดังกล่าว ควรอยู่ในรูปแบบที่สนุกสนานและเหมาะสมเพื่อดึงดูดผู้เรียน และควรส่งเสริมด้วยเกร็ดความรู้ทั้งเชิงประวัติศาสตร์และประเพณี เช่น สื่อเกม หนังสือภาพและหนังสือวรรณกรรม โดยสื่อกิจกรรมควรเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายที่นำไปใช้งานได้จริง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ หนังสือแบบรูปเล่ม ส่วนสื่อวัสดุควรใช้วัสดุจริงเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงและสามารถทดแทนด้วยวัสดุที่ใกล้เคียงมาผสมผสานในบางส่วน เช่น กระดาษเพื่อให้ผู้สอนสามารถเตรียมสื่อวัสดุและนำมาจัดกิจกรรมได้จริง โดยส่วนที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาระดับการเห็นคุณค่าควรเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันกับผู้อื่นและครอบครัวได้ เพื่อให้เกิดความคงทนทั้งความรู้ ทัศนคติ ต่อยอดไปจนถึงระดับการสร้างนิสัย โดยจัดทำสื่อที่เผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นการเผยแพร่สู่สากลร่วมด้วย

ตัวอย่างการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การประเมินผล โดยสามารถจัดทำแผนการจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

ตาราง 5

ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทย

กิจกรรมวันสงกรานต์	
การเตรียมการสอน	จุดมุ่งหมาย: 1.นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าต่อวันสงกรานต์ 2.นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในระดับที่ 3 เห็นคุณค่า ระยะเวลา: 2 ครั้งขึ้นไป จำนวน 50 นาที ต่อ 1 ครั้ง การเตรียมเนื้อหา: ให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของประเพณี เช่น ประวัติศาสตร์ ความสำคัญ คุณค่าของประเพณี และนำมาเชื่อมโยงกับผู้เรียนได้

กิจกรรมวันสงกรานต์	
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ขั้นนำ: เกริ่นนำด้วยเกม หรือคลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์ หรือทบทวนความรู้จากการเรียนในครั้งก่อน ขั้นสอน: กิจกรรมศิลปะที่เน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น การวาดภาพผลงานประดิษฐ์ ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีมาออกแบบลงในผลงาน ขั้นสรุป: สรุปโดยการทบทวนความรู้ โดยในครั้งสุดท้ายสามารถรวบรวมผลงานและจัดเป็นนิทรรศการได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อประเพณีมากขึ้น
เครื่องมือและการประเมินผล	1. แบบประเมินความรู้และการเห็นคุณค่า โดยเป็นใบความรู้หรือการสัมภาษณ์ 2. แบบสังเกตพฤติกรรม 3. แบบประเมินความพึงพอใจ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษามุ่งเน้นเพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะที่สามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยในผู้เรียน โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์สังเคราะห์ออกมาเป็นโมเดล โดยผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าประเพณีไทยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1.เป้าหมายของระดับการเห็นคุณค่า แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ตอบสนอง เห็นคุณค่า และสร้างนิสัย โดยแต่ละระดับต้องใช้เวลาที่เหมาะสมและต่อเนื่อง 2.เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีไทย เช่น โดยปรับให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย 3.รูปแบบกิจกรรมศิลปะที่ทำร่วมกับผู้อื่นได้ 4.สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่น่าสนใจ ทันสมัย เข้าถึงง่าย โดยสามารถประยุกต์วัสดุจริงผสมผสานกับวัสดุทั่วไปได้เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสวัสดุจริงในขณะเดียวกันก็เป็นการลดต้นทุนและประหยัดเวลาและขั้นตอนในบางส่วนที่ยากเกินไปเพื่อให้เหมาะสมกับวัย 5.การวัดและประเมินผล 5 ด้าน คือ ความรู้ เจตคติ พฤติกรรม ผลงาน และความพึงพอใจ เนื่องจากการเห็นคุณค่าเป็นการวัดในระดับจิตใจเพื่อให้ครอบคลุมและวิเคราะห์ผลในรูปธรรมได้ควรวัดให้ครอบคลุมทุกมิติ

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายโดยแบ่งเป็น 4 ประเด็นได้ ดังนี้ 1) เป้าหมายของระดับการเห็นคุณค่า ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับระดับเจตคติเนื่องจากการเห็นคุณค่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาไม่สามารถสร้างขึ้นในทันทีได้สอดคล้องกับทฤษฎีเจตคติในระบดการสร้างนิสัยซึ่งเป็นระดับสูงสุดจะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นนิสัย (ทิสนา ขมมณี, 2566 อ้างถึงใน ธนพร สายวงศ์ปัญญา, 2566) การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนรวมถึงเนื้อหาและระยะเวลาจึงเป็นส่วนที่ต้องคำนึงถึงเพื่อให้ออกแบบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม 2) รูปแบบเนื้อหาและกิจกรรมควรออกแบบให้ผู้เรียนเกิดความสุข ความสนใจ และเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกกับการเรียนรู้ประเพณีไทย โดยกิจกรรมมีส่วนช่วยทั้งในการสอนและกระตุ้นความสนใจ สอดคล้องกับ ธัญชนก กังนิกร (2564) และ ญัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ (2561) ที่ได้ใช้เกมในการกระตุ้นความสนใจ และสอดคล้องกับ Sarraj et al. (2015) ได้วิจัยในลักษณะใกล้เคียงกัน คือ การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการอ่านหนังสือภาพและวรรณกรรมซึ่งผู้เรียนที่มีอุปสรรคในการอ่านก็สามารถเข้าใจได้ ทั้งยังเผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อให้ผู้สอนและครอบครัวเข้าถึงง่ายและเผยแพร่วัฒนธรรมร่วมด้วย 3) รูปแบบสื่อวัสดุควรสร้างสรรค์เป็นผลงานจริงหรือเป็นงานที่สามารถประยุกต์ใช้ในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ ธิตี พฤษอุตม (2567) ที่เลือกใช้สื่อจริงทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสวัสดุและสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง และญัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ (2561) ได้ทำวิจัยส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา โดยใช้วัสดุสังเคราะห์ เช่น กระดาษ เนื่องจากสะดวก ดังนั้นจึงควรผสมผสานเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงและทำได้จริง ทั้งหมดนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าผ่านการตีความจากองค์ความรู้ออกมาเป็นชิ้นงาน โดยการต่อยอดการเห็นคุณค่าระดับสร้างนิสัยควรร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อความต่อเนื่องเช่นเดียวกับกิจกรรม Let's go with children! มีพ่อแม่เป็นผู้สนับสนุนพาลูกเที่ยวงานประเพณีพร้อมกับทำกิจกรรมศิลปะ เกิดเป็นนิสัยในการร่วมงานประเพณีอย่างต่อเนื่อง (Sato & Kitagawa, 2022) เนื่องจากการเห็นคุณค่าจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้ระยะเวลาจึงควรพัฒนาให้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันได้ 4) การวัดและประเมินผลต้องวัดอย่างครอบคลุม เนื่องจากเจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์และจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม การปรับให้เป็นรูปธรรมได้มากขึ้นจึงต้องอาศัยการวัดจากความรู้และพฤติกรรมร่วมด้วย และจากแนวทางดังกล่าวนี้สามารถส่งเสริม SDGs และ นโยบาย Soft power ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเนื่องด้วยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์แนวทาง จึงควรให้มีการนำโมเดลนี้ไปทดลองจริงในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนภาครัฐ โรงเรียน

เอกชน ไปจนถึงโรงเรียนนานาชาติ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนต่อไป ทั้งนี้ในแต่ละโรงเรียนอาจมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ จึงควรออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับทุนที่มี โดยสามารถปรับด้วยการนำวัสดุรีไซเคิลหรือวัสดุใกล้ตัวที่หาได้สะดวกมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน หรือจัดกิจกรรมผ่านการร่วมมือกับคนในชุมชนและโรงเรียนใกล้เคียงต่อยอดเป็นการสร้างอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นได้ ทั้งนี้สามารถประยุกต์กับกิจกรรมศิลปะในมิติอื่นๆ ที่มีความร่วมสมัย เช่น Digital art และ Character Design เพื่อเปิดมุมมองและดึงดูดผู้เรียนที่ไม่ถนัดงานประดิษฐ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ (2567, 4 ธันวาคม). “ต้มยำกุ้ง” ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การ UNESCO. <https://www.mfa.go.th/th/content/tomyum-kung-unesco-th?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d>
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2550). *การประเมินจิตพิสัยในการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula DigiVerse. <http://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2018.1377>
- ทิศนา เขมมณี. (2566). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย(ครั้งที่ 10)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญชนก กังนิกร. (2564). การจัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยสำหรับเด็กและเยาวชน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้คุณค่าในการแสดงหนังใหญ่ วัดสว้างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารชุมชนวิจัย*, 15(4), 260-270. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/248050/173208>
- ธนพร สายวงศ์ปัญญา. (2565). *การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิตี พลภูษิตม. (2567). การพัฒนาชุดกิจกรรมทางศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าสำหรับเยาวชนจากการวิเคราะห์รูปแบบอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้. *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13(1), 52-69. <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/TSULJ/article/view/994/639>
- ประชิด สกุนะพัฒน์. (2546). *วัฒนธรรมพื้นฐานประเพณีไทย*. ภูมิปัญญา
- บุญรัตน์ พิษณุไพบูลย์. (2561). *จิตวิทยาศิลปะ : สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิมลพรรณ อุ่นแก้ว. (2563). *หลักพื้นฐานบรรณาธิการหนังสือเด็ก*. บ้านพระอาทิตย์.
- วิณะ จุฑะวิภาต. (2552). *ศิลปะพื้นบ้าน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ จันทรสุวรรณ. (2568, 1 กุมภาพันธ์). *ระดับชั้นความสามารถของบลูม (Bloom's Taxonomy)*. SCIRNUTP. https://sci.rmutp.ac.th/woravith/?page_id=11322#c
- สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. <https://dictionary.orst.go.th/>

- โสภณ ศุภวิริยสกร. (2560). *ศิลปหัตถกรรมไทยพื้นฐาน*. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.
- Harrington, J. M. (2016). "We're all kids!" Picture books and cultural awareness. *The Social Studies*, 107(6), 244-256. <https://doi.org/10.1080/00377996.2016.1214906>
- Sarraj, H., Bene, K., Li, J., & Burley, H. (2015). Raising cultural awareness of fifth-grade students through multicultural education: An action research study. *Multicultural Education*, 22(2), 39-45. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1065316>
- Sato, C., & Kitagawa, Y. (2022, 01 August). *The past and future of "Let's go with your kids! Gion festival" that connects Kyoto traditions to children*. Kyoto-iju https://kyoto-iju.com/column/hito_26